

tuta cognoscas, et ante obedire præceptis, quam obedientiæ præcepta compellant: illud enim amoris est, hoc timoris: hoc imperative exigitur, illud religiose defertur: hic debitum solvitur, ibi donum muneris exhibetur. Unde et nos religiosum munus exhibuimus Deo, dum amplius jejunavimus. Reprehendi enim non potest festinata festivitas; semper enim in gaudiis solemnitatis vota præveniunt, et futuram lætitiā devotio, dum exoptat, anticipat. Semper enim in rebus ambiguis oportet addere amplius aliquid ad cautelam, quia quod est amplius recidi potest, quod minus est non potest prolongari, sicut in hac observatione factum est. Nec quod propter Quadragesimam plus jejunamus, non minus Quadragesimam; integra enim nobis manet: quod si minus jejunassemus, a numero redintegrare non poteramus ad numerum.

II. Sed fortasse cum illud jejunium, quod jejunavimus, non proficiat nobis ad Quadragesimam, non proficit ad salutem; si non proficit ad Quadragesimam, proficit ad meritum. Cui enim unquam non profuit orare, legere, jejunare? Cui non profuit castitas? nisi quod illos magis reprehendi puto, qui postea quam parati fuerint jejunare, postea quam audierint solemnitates, ambiguum neglexerunt jejunare. Demonstrabant itaque non volentes religiose vivere, sed coacti; veriti, credo, ne quinque dierum jejuniis prolongatis, caro eorum corpusque defecerit, et exiles hactenus Quadragesimæ dies tolerare non possint. Audiant igitur refecti pariter ac robusti, tennes atque pallentes, quia hodie est Quadragesima. Audiant illi, inquam, ut jejunare incipiant, ut illi abstinere non desinant, et communiter in arcam Christi intrare festinent. Imo festinent amplius, qui tardius abstinere ceperunt, ut castigatioris rigidioresque introeant, quia arca Dei in periculis jejunum sustentare prævalet, temulentum sustinere non novit.

III. Monemus ergo nos, sicut antea jam diximus, nostri temporis homines, ut in his mundi turbinibus, ad domum Dei certatim unusquisque confugiat, sicut et sui temporis homines Noë justus admonuit. Admonuit enim illos, sed futurum diluvium prædicare non destitit, et licet vox prædicationis non sit audita, tamen et si tacebat lingua, opere loquebatur, et si silebat voce, arca personabat. Cum enim ædificabat tam grande opus arcæ illius, causam cur fieret, ipsa opera testabantur; testabantur enim ipso apparatu nova taber-

¹ Cod. male *quoniam*. — ² in Cod. *deest non*. — ³ Id. *ejus*. — ⁴ Il. *et non*. — ⁵ Vide Serm. Append. Maur. cxlv, n. 3.

naacula, novis periculis profutura. Sapiens enim quisque intelligere poterat naufragii nescio quid timere, cum domus talis fuerit quæ non traheretur in terra, sed nataret in gurgite, cum hujusmodi pararetur quod nec pavimenti solo deficeret, nec fluctibus unda submergeret. Quis, inquam, sapiens non intelligeret adesse diluvium, cum videret tale domicilium fieri quod susceptos intra se non tam clauderet quam portaret, quod non tam pluviarum imbres repelleret, quam naufragii procellas arceret? Quis, inquam, ex hospitio non animadverteret periculum homini, in quo hospitio non habitandum esset, sed potius exulandum, in qualibet parte mundi futurum esset cum ipsis habitaculis peregrinandum? Ipse ergo hoc opere populis prædicabat, et dicebat illud evangelicum Domini dictum: « Si mihi non creditis, vel operibus credite (a). »

SERMO II.

In Sexagesima II.

Contra Cupiditatem.

Non est sancti Augustini. Laudatur enim S. Gregorius qui floruit multo post Augustinum; imo et ipsemet Augustinus. Sunt autem hinc et inde sæpius sparsæ B. Augustini sententiæ, a Beda forsitan, vel a quovis alio delibatæ. Eruuntur ex Cod. Cass. clxix, fol. 79. Locus ejus in Appendice post præcedentem cum numero in Sexagesima II.

SYNOPSIS.

I. Ager Ecclesia; tribuli fructus cupiditatis. II. Ex cupiditate superbia, et ex superbia cupiditas prodit. III. Quomodo cupiditas sit idolorum servitus. IV. Cupiditas insatiabilis est. V. Primum virgultum cupiditatis invidia. VI. Ex cupiditate oriuntur homicidia et læsiones proximi cum perjuriis. VII. De oppressione pauperum per injustitiam. VIII. Oppressores pauperum a Deo puniuntur. IX. Contra illos qui justitiam vendunt. X. Præmium illius qui justitiam sine præmio reddit. XI. Vanæ solvuntur excusationes. XII. Continuatio solutionum. XIII. Vanitas divitiarum ostenditur, quia breves sunt.

(a) Joan. x, 38.

¹ Cod. male *emere*. — ² Id. *haberetur*. — ³ In Cod. legitur *non*, sed abundat. — ⁴ Cod. male *peregrinum*.

XIV. Divitiarum vanitas quia deducunt ad infernum. XV. Divitiarum vanitas quia non auferuntur a mundo. XVI. Divites vocantur ad meditationem mortis. XVII. Vocantur iidem ad meditationem inferni. XVIII. Cogitatio iudicii. XIX. Aeternitatis meditatio. XX. Per arctam viam ambulandum. XXI. Eleemosynarum efficacia. XXII. Eleemosyna ex propriis substantiis facienda. XXIII. Coeli meditatio ad justitiam impellit. XXIV. Conclusio.

I. SANCTORUM Ecclesiam, Fratres charissimi, esse Dei agrum quis dubitet? cum Apostolus clamet: « Dei agricultura estis (a); » et Dominus in Evangelio de jacto semine testetur: « Aliud cecidit in terram bonam et ortum fecit fructum centuplum (b). » Si ergo ager est, ut Apostolus docet, cultura indiget; cultura autem non indigeret, nisi spinas vitiorum germinaret. Et quidem apta comparatio de agro ad corda hominum trahitur, quia sicut ille corporales, ita haec spirituales spinas et tribulos gignunt. Unde et in prima maledictione figuratim expressum est: « Spinis et tribulis germinabit tibi (c). » Sed hoc habuit inter se dissimilitudinis, quod in ruribus terrae ex multis radicibus plures germinantur spinarum aculei; a terrenorum vero cordibus hominum, vitiorum punctiones ex una produunt radice cupiditatis. Cum enim aliud sit vitium gastrimargiae, aliud fornicationis, aliud invidiae, aliud tristitiae, aliud caenodoxiae, aliud superbiae, multaque ex ipsis atque innumera proferantur genimina, ex una tamen, ut dictum est, pullulant cupiditatis radice, Apostolo attestante, qui ait: « Radix omnium malorum » cupiditas (d); » quam videlicet sanctae Ecclesiae praedicatores, sive in Veteri, sive in Novo Testamento tanquam fortes agricolae, modo increpationibus, modo persuasionibus, modo terroribus, modo blanditiis, quasi quibusdam aratris, fossoriis, rastris, surculis, conati sunt a terrenorum cordibus funditus evellere; sed non potuerunt, etiam cum multum in hoc opere desudarent. Inextricabile enim, atque, ut ita dixerim, ineradicabile malum, cujus ramos quo magis amputare quaesieris, eo amplius multipliciora gignit virgulta quae amputes. Quamobrem quae funditus eradicari non potest, semper ramorum ejus copia succidenda est. Et quia nostris modo temporibus jam pene totum occupasse cernitur, libet pro viribus semper acceptis nos quoque in ejus extirpatione, quo valuerimus, ingenio desudare.

II. Sed occurrit nobis interim quaestio, quomodo, ut de caeteris

(a) 1 Cor. iii, 9. — (b) Luc. vii, 8. — (c) Gen. iii, 18. — (d) 2 Tim. vi, 10.

taceam, ex cupiditate superbia prodire credatur, cum alia Scriptura aperte testetur: « Initium omnis peccati superbia (a). » Si enim initium omnis peccati superbia, quomodo radix omnium malorum cupiditas, nisi quia unum sunt et utraque a se invicem prodeunt, cum et cupiditas superbiam, et superbia cupiditatem gignit. Quod in primo parente evenisse cognoscimus, in quo scilicet nisi cupiditas illa praecessisset, nequaquam talia appetere praesumpsisset. Quae duo principalia vitia ita conjungit, ita describit Joannes apostolus, ut postpositis aliis, quasi haec sola in mundo esse fateatur, ex quibus illa omnia originem ducere probantur; ait enim: « Omne quod » in mundo est, concupiscentia carnis est, et concupiscentia oculorum et superbia vitae (b). » Quanquam autem ubi concupiscentia sonet, ibi consequenter et superbia intelligatur, nobis tamen nunc de una disputandum, contra unam cupiditatem discernendum; quae nimirum cujus mentem plene possederit, eam protinus idolorum cultricem efficit. Occidendus talia docens, lapidandus talia promens, nisi haec eadem et Apostolus Gentium testetur; ipse enim ait: « Et » avaritia, quae est idolorum servitus (c). » Quis autem, rogo, Christianorum qui libenter audiat, si eum aliquis infidelem et simulacris deditum vocet? et tamen cupit esse, quod, quia sit, non vult audire.

III. Dicet fortasse quilibet ex ipsis: Quomodo idolis serviat, qui terrenis aestuat? Audi, quisquis ille es, rationem breviter. Deus fide colendus est; fides autem in cognitione Dei consistit; cognitio vero Dei in obedientia praecceptorum intelligitur, quia et Paulus de quibusdam dicit: « Confitentur se nosse Deum, factis autem negant (d). » Et Joannes in Epistola sua haec eadem attestatur: « Qui dicit se » nosse Deum, et mandata ejus non custodit, mendax est (e). » Deus itaque jubet abstinentiam, antiquus hostis persuadet voracitatem: ille imperat sobrietatem, iste ebrietatem: ille castitatem, iste fornicationem: ille humilitatem, iste superbiam: ille concordiam, iste discordiam: ille pacem, iste litem: ille mansuetudinem, iste iracundiam: ille dilectionem, iste odium: ille largitatem, iste tenacitatem: ille eleemosynam, iste rapinam: ille veritatem, iste mendaciam: ille non jurandum, iste perjuriis insistendum: ille a fraude abstinentium, iste falsis testimoniis inharendum: ille mandat de ligno scien-

(a) Eccli. x, 15. — (b) 1 Joan. i, 16. — (c) Coloss. iii, 5. — (d) Tit. i, 16. — (e) 1 Joan. ii, 14.

¹ Vide de vera Religione n. 70, et Confess. lib. x, n. 54. — ² Vide Operis imperfecti contra Julian. lib. iv, n. 22.

tia boni et mali ne comedat, iste contra: « In quocumque die comederitis ex eo, aperientur oculi vestri, et eritis sicut Dii, scientes bonum et malum (a): » ille jubet: « Non concupisces uxorem proximi tui, non domum, non agrum, non servum, non ancillam, non bovem, non asinum, et universa quae illius sunt (b); » iste vero suadet: « Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraveris me (c). »

IV. Age nunc, videamus cui cultor homo existat, ei cui verbo mentitur, an cuius imperium perficere videtur? et quis non videat quia ipse hominis famulatus cultorem eum faciat, cui deservit? Ex quibus nimirum verbis, patet, innuitur eos, qui cupiditati student, dæmonum cultores existere, etiamsi hoc beatus Paulus non affirmaret. Hujus cupiditatis malum, quod cuncta præcellit atque exuperat, et a quo omnia mala pullulant, alibi alia Scriptura ita de testando prodit dicens: « Auro nihil est scelestius (d); » rursusque: « Nihil iniquius quam amare pecuniam (e). » Quid mirum si eandem cupiditatem culturam Apostolus vocet? quod videlicet cupiditatis multimodum malum nequius divitum corda quam pauperum devastat; quia etsi multa in hoc sæculo pauperes habere concupiscunt, non tamen multa assequi possunt, ac per hoc illis effectus concupiscentiæ minor redditur, nocendi quoque malitia temperat: divites vero quia plura adipisci desiderant, ut plura inveniant, multipliciora peccandi argumenta inquirunt. Quasi enim quidam ignis est cupiditas, quæ etsi in aliis magis, in aliis minus ardet, ubi tamen ardere cœperit, « Nunquam dicit: Sufficit (f); » exemplo ignis temporalis qui tanto vehementius flammam multiplicat, quanto abundantius multitudinem lignorum acceperit. Hinc enim scriptum est: « Avarus pecuniis non impletur (g). »

V. Hæc certe « Radix omnium malorum (h), » primum virgultum invidiam gignit, Jacobo attestante, qui ait: « An putatis quia invidiam niter Scriptura dicit: Ad invidiam concupiscit spiritus, qui habitat in vobis (i). » Hinc per Salomonem dicitur: « Contemplatus sum omnes labores hominum, et industrias animadverti et patere invidiæ proximi (j). » Constat namque et verum est, quia in hoc aliis invidemus, quod illos sive in rebus temporalibus, sive in mundi honoribus æquare volumus. Unde qui mortiferum invidiæ virus querit extinguere, studeat necesse est in hoc sæculo nihil quod transit

(a) Gen. iv, 11. — (b) Id. v, 21. — (c) Matth. iv, 9. — (d) Eccli. v, 9. — (e) Ibid. x, 10. — (f) Prov. xxx, 15. — (g) Eccli. v, 9. — (h) 2. Tim, vi, 9. — (i) Jacob. iv, 5. — (j) Eccli. iv, 4.

desiderio quærere. Audiatur denique ejus membrum sit, quisquis hoc vitium cavere intelligit; scriptum quippe est: « Invidia diaboli mors introivit in orbem terrarum; imitantur autem illum qui ex parte illius sunt (a). » Inter hæc autem sciendum est nobis, quia sunt nonnulli, qui in divitiis vel honoribus, aliis quidem præcellere volunt, sed tamen eos, quos anteire non possunt minime insequuntur; nonnulli vero tantæ invidentiæ flamma adversus eos accenduntur, ut æquo animo, vel rectis oculis nequaquam illos respicere possint.

VI. Hinc etiam exoritur homicidii meditatio, et nisi effectus divinitus subtrahatur, aut occulta veneni suffocatione, vel quolibet ingenio, aut aperte isto materiali gladio vita talium perimitur. Quod videlicet non idcirco quidem peragunt, ut illis qualibet arte bona aliena, lucra, vel mysteria assequantur, sed tantum ut illi, quibus invident, eadem amittant. Quod si etiam illorum vitam extinguere nequeant, tenentur tamen jam homicidii rei ex ipsa odii meditatione. Unde Joannes in Epistola sua dicit: « Omnis qui odit fratrem suum homicida est, et scitis quia omnis homicida non habet hereditatem in regno Christi et Dei (b). » Ubi autem jugis odii meditatio insederit, nocendi quoque malitia non deerit. Inquit namque semper infelix in quo viventem lædere possit, quem, ut voluit, perimere funditus non potuit. Jungit semetipsum amicitii inimico vel causidico illius, cui fortassis pridem nec loqui volebat. Et cum pro certo sciat quod sine causa calumniam illi intorqueant, non veretur tamen, dum contra unum sævit, pro altero perjurium vel falsum testimonium perpetrare; nec recordatur illius sententiæ, qua dicitur: « Neque perjuri regnum Dei possidebunt (c); » et illud: « Testis falsus non erit impunitus (d). »

VII. Jam vero qualiter pauperes a divitibus opprimantur, quibusve modis atque ingeniis, laboribus suis fraudentur, plenius vel illi qui cogunt, vel illi qui patiuntur, sciunt, quam nos qui hæc partim ex divinis voluminibus, partim ex opprimentium erumpentibus foras nequissimis machinationum signis addiscere quærimus. Alii namque, et maxime hujus sæculi principes, humana tantum gratia quorundam, justitiam subvertunt, ne judicum suorum animos offendant. Timent etiam, seditionis causa, temporalem amittere honorem, nisi juxta ministrorum suorum agant voluntatem. Derivant subtili-

(a) Sap. ii, 24. — (b) 1 Joan. iii, 15. — (c) 1 Cor. vi, 10. — (d) Prov. xix, 5, 9.

tatis ingenio leges quas vel ipsi vel alii promulgaverunt, ad aliud quod ipse non sonant, et tandiu calliditatum argumentis insistent, usquequo quod justum est quasi recte pervertant. Ita namque præfatam edicti legem arte diabolica rimantur, ut etiam, illa repugnante, apertum justitiæ, ad quod voluerint iniquitatis, sermonem inflectant. Quibus nimirum recte per Isaiam a Domino dicitur: « Væ qui dicitis malum bonum et bonum malum, ponentes tenebras » lucem et lucem tenebras, ponentes amarum dulce et dulce amarum (a). » Et de quibus: « Væ qui condunt leges iniquas; scribentes injustitiam scripserunt ut opprimerent in judicio pauperes, » ut essent viduæ præda eorum, et vim facerent causæ humilium » populi mei, et pupillos diriperent (b). » Leges enim iniquas condunt, et scribentes injustitiam scribunt, qui locutionis suæ stylo ante humanos oculos prave disserunt, quod intus in cordibus suis recte noverunt. Ad quos profecto lamentabili voce idem Propheta sermonem dirigit, cum subjungit: « Quid facietis in die visitationis » et calamitatis de longe venientis? ad cujus fugietis auxilium? et » ubi derelinquetis gloriam vestram (c)? » Quibus etiam comminando per quemdam Sapientem Sermo divinus loquitur dicens: « Audite, » Reges, et intelligite; discite, Judices finium terræ; præbete aures, » vos qui continetis multitudinem, et placetis vobis in turbis nationum, quoniam data est a Domino potestas vobis et virtus ab Altissimo, qui interrogabit opera vestra, et cogitationes scrutabitur; » quoniam cum magistris essetis regni illius, non recte judicastis legem justitiæ neque secundum voluntatem Dei ambulastis. Horrende et cito apparebit vobis, quoniam durissimum in his qui præ sunt judicium fiet, et potentes potenter tormenta patientur, et » fortioribus fortior instat cruciatus (d). » Alii vero sola rerum temporalium cupiditate judicium rectum modo pervertunt, modo conservant, quia et uni justitiam protrahunt, et eandem alteri vendunt. De illis etenim qui muneris acceptione rectum pervertunt judicium per Prophetam Judæorum: « Principes tui infideles, socii » furum; omnes diligunt munera, sequuntur retributiones; pupillo » non judicant, et causa viduæ non ingreditur ad eos (e). » Ac de quolibet eorum Spiritus sanctus per Salomonem dicit: « Qui cognoscit in judicio faciem, non facit bene, et pro buccella panis deserit veritatem (f). » Et rursum: « Accipere personam impii non est

(a) Isai. v, 20. — (b) Id. x, 1, 2. — (c) Ibid. 3. — (d) Sap. vi, 2, 9. — (e) Isai. 1, 23. — (f) Prov. xxviii, 21.

» bonum, ut declines a veritate judicii (a). » Tales nimirum vitandos esse in eodem libro eloquium Dei admonet, cum dicit: « Ne æmuleris viros malos, nec desideres esse cum eis, quia ad rapinas me » ditatur mens eorum, et fraudes labia eorum loquuntur (b). »

VIII. Qualis autem retributio illos obsequatur, ibi manifestatur, cum dicitur: « Rapina impiorum detrahet eos, quia noluerunt facere » cere judicium (c). » Horum oppressionibus ad vindictam judicii Dominus provocatur, sicut ipse per Psalmistam testatur dicens: « Propter miseriam inopum, et gemitum pauperum nunc exurgam, » dicit Dominus (d). » O dives cupiditate cæcus! O judex perversus! Si pauperem jacentem sub pedibus tuis despicias, Dominum ejus et tuum exurgentem adversus te iratum, cur non expavescis? Solet enim plerumque de vobis vindicta subita fieri, ossa etiam vestra et carnes, sicut cuidam nuper contigisse enarratur, in sepulcris igne consumi. Sed cum unus ad damnationem subtrahitur, cum gehennæ incendiis spiritu mancipatur, etiam corpore in monumento crematur, alter ad oppressionem nequius inflammatur. Audi terrenis felicitatibus dives, cœlestibus bonis egenus; audi quid tibi judex omnium Deus dicat: « Non facies violentiam pauperi, quia » pauper est, neque conteras egenum in porta, quia Dominus dicat » dicabit causam ejus, et configet eos, qui confixerunt animam » ejus (e). »

IX. At contra ii, qui causam recti judicii præmio non immutant, sed vendunt, nil se tali in facto deliquisse existimant. Proponunt enim sibi quasdam risui dignas fabulas et dicunt: Causam ejuslibet facere et munus accipere humanum est; non facere et accipere diabolicum est. Quos ego interrogare studeo, utrum hoc quod humanum dicunt, peccatum sit an non. Dic, quæso, si mandata Dei violare peccatum sit, an non sit; et certe in verbis Dei in lege divina generaliter cunctis sub uno præcipitur: « Non accipies munera, » quia munera excæcant cor sapientum, et mutant verba justorum (f). » Atque iterum: « Juste quod justum est exequeris (g). » Quomodo enim juste quod justum est exequitur, qui non propter ipsam justitiam, sed propter pecuniam in judicio rectam sententiam proferre videtur. Cur non videtis, miseri, in quantum vestra desi-

(a) Prov. xviii, 5. — (b) Id. xxiv, 1, 2. — (c) Id. xxi, 7. — (d) Psal. xl, 6. — (e) Prov. xxii, 23. — (f) Deut. xvi, 19. — (g) Ibid. 20.

¹ Vide Enarrat. in Psal. xxv, n. 13.

piat locutio? qui dum malorum angelorum facta verbo detestamini, bonorumque dicta laudatis, operibus blasphematis. Cur quod laudatis, non imitamini, sicut quod vituperatis, detestamini? Sed non diabolicum est omnino quidquid a præceptis Dei videtur deviare? A quo contra de justo iudice alibi dicitur: « Qui excutit manus suas ab omni munere, iste in excelsis habitat (a). » Ubi subaudiendum est, quia si is, qui manus suas ab omni munere excutit, in excelsis habitat, qui hoc non facit, non in excelsis cœlorum, sed in inferioribus terræ, quibus inferi declarantur, manebit.

X. Ab hac muneris acceptione immunem se Samuël ostendebat, cum de principatu plebis Israëliticæ dejectus dicebat: « Conversatus coram vobis ad adolescentia mea usque ad diem hanc, ecce præsto sum; loquimini de me coram Christo ejus; si de manu cujusquam munus accepi, et contemnam illum hodie, restituamque vobis (b). » Et ne forte is, qui sine præmio dationis, legum justitiam recte defendit, sine divina recompensatione inops spiritualium munerum existere crederetur, occurrit Dominus et per Prophetam admonendo repromisit, dicens: « Quærite iudicium, subvenite oppresso, iudicate pupillo, defendite viduam, venite, et arguite me, dicit Dominus, et si fuerint peccata vestra rubra quasi vermiculus, velut lana alba erunt (c). » Hinc per Salomonem inextinguibili pietatis affectu loquitur, et dicit: « In iudicando esto misericors pupillis ut pater, et pro viro matri illorum, et eris velut filius Altissimi obediens, et miserebitur tui magis quam mater (d). » Sed, ut fornax succensa, o avaritiæ aestibus mens inflammata, magis stipulam, quæ te succendat, quam abolitionem peccatorum, quæ te ab igne defendat, inquiris. Quid est, quæso, quod acquiris? quid est quod amittis? res utique peritura, quam acquiris; res semper mansura, quam amittis. Dic, inquam, quid tibi majus præmium repromittere potuit, quam ut te pro solo ejus amore rectas iudicii sententias proferentem in filium assumens, non solum tanquam mater foveat, verumetiam plus quam mater internis visceribus suis misereatur.

XI. At, inquit multi, non accipimus de iis, qui inopia paupertatis laborant, sed de iis qui divitiis abundant. Quibus e contra nos dicimus, quoniam nihil interest, utrum diviti, an pauperi, justitiam Dei quis vendat. Simili enim ex utroque pœna plectitur, si quod

(a) Isaï. xxxiii, 15, 16. — (b) 1 Reg. xii, 2, 3. — (c) Isaï. 1, 17, 18. — (d) Eccli. iv, 10, 11.

Dei est, non gratis exolverit, sed suis usibus, lucris, atque negotiis applicaverit. Solent quoque muneris ipsius nomen immutare, et dicunt se non munus accepisse, sed salutationes. Quos utique nescio utrum magis stultos, an etiam versutos appellem; quibus nimirum dicendum est, ut attendant quid est quod acceperunt, et non sibi applaudant ex eo quod novum illi nomen inserunt. At, inquit, nos dationem non requirimus, ipsi enim sponte sua tribuunt. Quid ad vos pertinet, si voluntarie donum impendant? Quibus e contra nos respondemus: Verum est omnino quod dicitis; sponte sua tribuunt, quia aliter justitiam non invenient; nam noluerint utique dare, si aliter ad justitiam potuissent pervenire. At per hoc, et voluntarie quodam modo, et inviti, dationem vobis exolvunt.

XII. Dumque his et quamplurimis Scripturarum testimoniis tales convincimus non eos jam debere qualibet arte, quolibet ingenio munus vel salutationes appetere, amissa fronte pudoris, in querelam prosiliunt dicentes: Si hæc ita se habent, quomodo palatia stabunt, quomodo iudices dominis suis placebunt? Quos contra, nos veraciter dicimus, quia inde magis palatia ruunt, unde, secundum vestram sententiam, quasi stare videntur. Inde enim « Gens » supra gentem venit; inde regnum contra regnum¹ consurgit (a); inde natio cadit coram alia; inde clades, inde fames, inde excidia, inde oriuntur discrimina; et unde dominus terrenus placatur, inde Dominus cœlestis ad iracundiam provocatur. Hac de causa beatus Apostolus dicit: « Qui volunt divites fieri, incidunt in tentationes², et in laqueum diaboli, et desideria multa inutilia et nociva, quæ mergunt homines in interitum et perditionem (b). » Ac per Salomonem dicitur: « Qui festinat ditari non erit innocens (c); » et rursus: « Facilius est camelum per foramen acus intrare, quam divitem in regnum cœlorum intrare (d). » Quæ videlicet Scripturarum testimonia cum hesternæ die cuidam hujus sæculi opulentissimo principi proponerem, respondit mihi, non de substantivis pecuniis, sed de divitiis intelligi debere. Sed parce tibi, quæso, optime Amice; adime vanam securitatem; intueri quid in his Hieronymus, quid Ambrosius, quid Augustinus, quid senserit beatus Gregorius. Illis crede qui Apostolum sequentes, « Radicem omnium malorum, » cupiditatem (e) esse pecuniarum dixerunt, non divites accusan-

(a) Matth. xxvii, 7. — (b) 1 Tim. vi, 9. — (c) Prov. xxviii, 22. — (d) Matth. xix, 24. — (e) 1 Tim. vi, 10.

¹ Desunt in Cod. verba contra regnum. — ² Cod. in tentationibus.

tes, sed appetitus divitiarum condemnantes. Vera enim est Scripturæ sententia Spiritu Dei prolata, qua dicitur: « Nihil est iniquius, » quam amare pecuniam (a). » Quod contra, beatus Apostolus dilectum apostolum admonet dicens: « Divitibus hujus sæculi præcipe » non sublime sapere, nec sperare in incerto divitiarum, sed in Deo » vivo, qui præstat nobis omnia abundanter ad fruendum; benefa- » cere, divites fieri in operibus bonis, facile tribuere, communicare, » thesaurizare sibi fundamentum bonum in futurum, ut apprehen- » dant veram vitam (b). »

XIII. Ego autem ut cœptum extirpandæ cupiditatis non refugiam laborem, ecce, Cupidi, multum qualibet arte acquisistis, multum quolibet ingenio coacervastis. Sed numquid Salomoni vos adæquari potuistis? Quid nunc ille possidet in iis in quibus laboravit? Numquid non ille dixit: « Totum quod laboravi, vanitas fuit. » Ipse enim ait: « Magnificavi opera mea; ædificavi mihi domos; plantavi » vineas; feci hortos et pomaria, et consepi ea cuncti generis arboribus; extruxi mihi piscinas aquarum, ut irrigarent sylvam lignorum germinantium; possedi servos; ancillas multas, multamque » familiam habui: armenta quoque et magnos ovium greges ultra manus qui fuerunt ante me in Jerusalem. Coacervavi mihi argentum et aurum, et substantias regum ac provinciarum; feci mihi cantores, et cantatrices et delicias filiorum hominum; scyphos et urceos in ministerium ad vina fundenda; et supergressus sum opibus » omnes qui fuerunt ante me in Jerusalem; et omnia quæ desideraverunt oculi mei non negavi eis, nec prohibui cor meum quod omni » voluptate frueretur et oblectaret se in illis quæ paraverat, et hanc » ratus sum partem meam, si uterer labore meo; cumque me vertissem ad universa opera quæ fecerat manus mea, et ad labores in » quibus frustra sudaveram, vidi in omnibus vanitatem et afflictionem animi, et nihil permanere sub sole (c). » Quid itaque hac vanitate pejus, quam ibi hominem toto mentis desiderio velle divitias congregare, ubi eum non licet in perpetuum congregare? Quos contra Dominus admonet dicens: « Thesaurizate vobis thesauros in » cœlo, ubi nec ærugo, nec tinea demolitur, et ubi fures non effodiunt, nec furantur (d). »

XIV. Quid etiam infelicis pene cunctam mundi felicitatem acquirere, et in punctum ad inferna descendere? Talium dementiam

(a) Eccli. x, 10. — (b) I Tim. vi, 17, 18. — (c) Eccli. ii, 4, 12. — (d) Matth. vi, 29.

beatus Job conquiendo redarguit dicens: « Quare impii prosperantur, confortatique sunt divitiis; semen eorum permanet coram eis, propinquorum turba et nepotum in conspectu eorum; » domus eorum securæ sunt et pacatæ, et non est virga Dei » super illos? Bos eorum concepit et non abortivit; vacca peperit » et non est privata foetu suo; egrediuntur quasi greges parvuli » eorum, exultant lusibus, tenent tympanum et cytharam, et gaudent in sonitu organi; ducunt in bonis dies suos, et in punctum » ad infernum descendunt (a). » Hinc Dominus in Evangelio, hæreditatem dividere cupientibus, ut ab omni cupiditate caverent, ait duobus fratribus: « Hominis cujusdam divitis uberes fructus ager » attulit, et cogitabat intra se dicens: Quid faciam, quod non habeo quo congregem fructus meos? et dixit: Hoc faciam; destruam » horrea mea, et majora faciam, et illic congregabo omnia, quæ » nata sunt mihi, et bona mea, et dicam animæ meæ: Anima, habes » multa bona posita in annos plurimos; requiesce, comede, bibe, » et epulare. Dixit autem illi Deus: Stulte, hac nocte repetunt animam tuam a te; quæ parasti, cujus erunt (b)? »

XV. Quid quoque dementius quam in acquisitione etiam totius mundi lætari, et unius animæ in perditionem incurrere? Unde et Dominus in Evangelio dicit: « Quid prodest homini si universum » mundum lucretur, et animæ suæ detrimentum patiat (c)? » Et rursum: « Quam dabit homo commutationem pro anima sua (d)? » Tu autem, o Babylonis incendium, animam tuam terrenis venditans, pauperi dicis: Da, da hoc aut illud, quia si nunc dare nolueris, gaudebis postea si dare potueris; renitentique crimen impingis. Sic repugnantem vinculis astringis, verberas et cædis, et sic quoque pacto ad rem desideratam pertingis. Hæc insatiabilis lues. Ecce quantum concupisti, forte tantum acquisisti; puto quia somnum vidisti; non est verum quod vidisti; non est tuum quod possedisti, quia sicut in hunc mundum veniens nihil defers, sic nec rediens de mundo aliquid tolles. Pauli vox te convenit: « Nihil intulimus in » hunc mundum, sed nec auferre quid possemus (e). » Job quoque similiter: « Nudus egressus sum de utero matris meæ, et nudus

(a) Job. xxi, 7, 13. — (b) Luc. xii, 16, 20. — (c) Matth. xvi, 26. — (d) Ibid. — (e) I Tim. vi, 7.

¹ Vide Serm. cvii, n. 5. — ² Cod. male qui. — ³ Forte et hoc quoque pacto. — ⁴ Vide Serm. xxxix, n. 2; Serm. lxi, n. 9, et Serm. clxxvii integrum.